

DEBATT

KRONIKK: 6000 tegn inkl. mellomrom.**HOVEDINNLEGG:** 3000 tegn inkl.

mellomrom. Legg ved portrettfoto.

SIDEINNLEGG: 2300 tegn inkl.

mellomrom.

REPLIKK: 1600 tegn inkl. mellomrom.Send innlegg til debatt@dagbladet.no**MARTINE
AURDAL**Debatt- / og kronikkansvarlig
mau@dagbladet.no**AMANDA
SCHEI**asc@dagbladet.no**ØYVIND
RØNNING**oro@dagbladet.no**GRETE
FURU**gfu@dagbladet.no

5000

tekstilar-
beidere
i Bang-
ladesh
har fått
sparken
etter at

de protesterte med krav om høyere lønn, ifølge en aktivist. Over 500 av dem risikerer i tillegg straffeforfølgelse, opplyser Kalpona Akter i Bangladesh Center for Worker Solidarity.

De over 5000 fikk sparken etter at flere tusen fabrikkarbeidere tidligere i januar demonstrerte i og rundt hovedstaden Dhaka. Én arbeider ble drept og over 50 såret i protestene. (NTB)

DEBATT: MILJØ

BYTT FOKUS FRA KVANTITET

Er det egentlig så smart å kjøpe fire billige skjorter når det hadde holdt med en eller to?

KRONIKK

CHRISTIAN KAMHAUG Blogger om herrestil
på enkeltpent.no

Jeg er glad i nye ting. Det tror jeg vi alle er. Det skjer noe i reptilhjernen når jeg kan brette ut en ny genser, åpne en ny skjorte eller ta på en helt ny dress for første gang. Lavere priser på klær, sammen med generelt god råd, har gjort at vi kjøper flere og flere nye plagg. Det gir en god dose med endorfiner så godt som hver gang, men er det egentlig så smart å kjøpe fire billige skjorter når det hadde holdt med en eller to? Kanskje til og med i bedre kvalitet, som hadde levd lenger?

TEKSTILINDUSTRIEN ER VERDENS nest største forurensner, bare slått av oljeindustrien. Totalt konsumeres det noe sånt som 80 milliarder nye klesplagg årlig, og vi kaster mer enn 350 tonn tekstiler.

Ifølge en Greenpeace-rapport fra 2016 er vi konsumenter verstingene. Mens industrien resirkulerer 75 prosent av det som ikke blir solgt, klarer vi bare 15 prosent. Resten kastes. Fra 2000 til 2014 ble verdens klesproduksjon doblet. Gjennomsnittskonsumenten kjøper 60 prosent flere plagg, men beholder dem bare halvparten så lenge som for 15 år siden. Dette gir et enormt søppelberg. I snitt lever et plagg i bare tre år.

Gjennomsnittshusholdningens årlige miljøfotavtrykk, bare relatert til klær, tilsvarer vannet i 1000 badekar og CO2-utslipp tilsvarende å kjøre familiebil 10 000 kilometer. Dersom levetiden til hvert plagg ble forlenget med bare tre måneder, ville miljøpåvirkningen bli redusert med mellom fem og ti prosent. Da kommer redusert søppelmengde i tillegg. Ifølge Greenpeace kan 95 prosent av alt tøy som kastes brukes igjen – enten som de er, sydd om eller resirkulert.

RESIRKULERING ER BARE delvis en løsning. Mye billigklær lages av blandingsstoffer,

gjør med stort innslag av kunststoffer som polyester. Blandingsstoffer, knapper, trykk, glidelåser og så videre er alle ting som kompliserer resirkulering av klesfibre. Økningen i bruken av polyester – som i dag finnes i omtrent 60% av alle nye plagg – bidrar sterkt til økte CO2-utslipp og kjemisk forurensning under produksjonen. I tillegg til at CO2-utslippene ved produksjon av polyester er tre ganger så stort som for bomull, slippes mikroplast ut i naturen via vaskevannet hver gang et plagg vaskes. Totalt går det med 70 millioner fat olje for å produsere all polyestere som bruker 200 år på å brytes ned.

Klær i naturlige stoffer som bomull, ull og lin er ikke bare mer behagelige å bruke enn plagg laget av kunststoffer, men produksjonen har mindre miljøpåvirkning. Særlig et herlig naturprodukt som lin har en miljøpåvirkning som er en sjettedel av polyester og omtrent halvparten av bomull.

Dessverre er heller ikke bomull helt uproblematisk. Bomullsproduksjon står for 24 prosent av all bruk av insektmidler og elleve prosent av plantevernmidler i verden. Det å lage én bomullsskjorte krever 2700 liter vann – tilsvarende det vannet du drikker i løpet av to og et halvt år! Derfor er det bedre å kjøpe færre, men bedre skjorter.

GJENBRUK ER BEDRE enn resirkulering, men det krever at plaggene kan gjenbrukes eller at det lønner seg å kjøpe brukt. Problemet med eksplosjonen av billigklær er at kvaliteten er så dårlig at ingen vil ha dem. Store deler av innsamlede klær i Vesten går til eksport for videresalg i Øst-Europa, Asia og Afrika. I 2014 ble 4,3 millioner tonn brukte klær eksportert. Kombinasjonen lav kvalitet på brukte klær fra Vesten og billig import fra Kina gjør at under en tredjedel faktisk blir brukt i utviklingslandene. Strømmen av billige klær av lav kvalitet er også med på å ødelegge for lokal tekstilindustri, noe som har ført til krav om importforbud i flere afrikanske land.

Merkevarer som HM og Zara vokste seg store på 2000-tallet på billig mote med høy

**«KJØP FÆRRE, MEN
DYRERE TING SOM
VARER LENGER.»**

omløpshastighet. Særlig Zara hadde stor suksess med å bytte sine kolleksjoner månedlig eller ukentlig, framfor de tradisjonelle to sesongene. Med lave priser, tvilsom kvalitet og billige stoffer har det segmentet som opprinnelig ble kalt «fast fashion» blitt disposable fashion. Det har blitt så billig at det nesten er billigere å kjøpe nytt enn å vaske det.

FOR Å REDUSERE den negative påvirkningen vårt klesforbruk har på planeten, er det heldigvis flere ting vi kan gjøre. Det første er å kaste mindre klær. Mine barn er de to eldste i en etterhvert stadig voksende gjeng med fettere og kusiner i min familie. Sånn sett har jeg hatt gleden av å sende kilovis med barneklær videre til de mindre barna i familien – til stor glede for både barna selv (som synes det er kult med klær fra den kule store kusina og fetteren) og foreldrene som slapp å kjøpe nye klær. Veldig ofte er jo klærne like fine, ettersom de ikke rekker å bruke dem stort før de vokser fra dem. Noe billig skit har vi selvsagt måttet kaste underveis, noe som har gjort meg mer bevisst på å kjøpe kvalitet også til barn.

Det internasjonale flyttebyrået Movinga gjorde for litt siden en undersøkelse blant 12 000 husstander i flere land. Konklusjonen var blant annet at i løpet av 12 måneder bruker de fleste av oss ikke mer enn 80 prosent av garderoben vår. Med andre ord ligger det mye ubrukte klær i skap og kommoder. Men, viktigere enn å sørge for gjenbruk og resirkulering er ganske enkelt å skifte fokus fra kvantitet til kvalitet når du kjøper klær. Kjøp plagg av høyere kvalitet. I stedet for tre billige ullgensere fra HM, kjøp én av høyere kvalitet.

DET ER SOM oftest en sammenheng mellom pris og kvalitet. Kjøp færre, men dyrere ting som varer lenger. Jeg har en italiensk vinterfrakk i ull og kasjmir som var altfor dyr da jeg kjøpte den. Men, etter snart 15 år er den fremdeles nesten som ny. Jeg har måttet bytte innerforet en gang, men ellers er den like fin. Det er et annet poeng ved å kjøpe dyrere kvalitetsplagg – det lønner seg å reparere dem. Om foret på en vinterfrakk til 999 ryker, lønner det seg jo ikke å bruke 1500 på nytt. Du vil sette mer pris på, og passe bedre på, et kvalitetsplagg enn noe billig skit. Det aller viktigste du kan gjøre? Ikke kjøp drit! Dette er mitt eneste nyttårsforsett i år.

FRISTENDE MED SALG?: I løpet av tolv måneder bruker de fleste av oss ikke mer enn 80 prosent av garderoben vår, viser en undersøkelse. – Kjøp færre, men dyrere ting som varer lenger, oppfordrer kronikkforfatteren. Foto: NTB Scanpix